
LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

FRA ANSELM TURMEDA O ABDAL·LÀ

Si en el darrer número d'abril parlàrem de Ramon Lull, avui, —seguint la norma que ens traçàrem en el de gener d'enguany,— hem de fer-ho de Turmeda; i si dèiem de Lull que era una figura poc coneguda del poble, amb més motiu podem afirmar de Turmeda que no ho és gens.

Ramon Lull i Anselm Turmeda són l'antítesi un de l'altre, dins la dinàmica de llurs històries personals. El primer dedica tots els seus afanys a la conversió dels infidels a la doctrina de Crist. El segon renuncia a aquesta doctrina i abraça la fe de Mahoma. Ambdós, en el seu aspecte d'escriptors clàssics, assoleixen els graus de la fama; i si bé Ramon Lull és infinitament més gran que Turmeda, i podem dir d'ell que fou el primer català entre els primers, una bona part de la literatura medieval catalana en el camp de l'escepticisme és continguda en l'obra d'Anselm Turmeda, ben semblant, per afinitat, a la de Bernat Metge.

Anselm Turmeda nasqué a Mallorca, probablement l'any 1352. A Lleida, París i Bolonya estudià la carrera eclesiàstica. Als 35 anys de la seva edat, es declara en apostasia i des de Sicília s'embarca cap a Tunis on arriba l'endemà. Ell mateix ens ho conta en la seva mena d'autobiografia, continguda en l'obra "Present de l'home docte

en refutació als partidaris de la creu", escrita en aràbic, la qual conté una versió no gaire convincent del fet de la seva nova fe.

A Tunis, canvia el seu nom de baptisme per l'islàmic d'Abdallà; és nomenat cap de la duana; pren per muller la filla d'Hadji Mohammad Assafar i d'ella té el seu fill Mohammad; pren part, com a torcimany, en els tractes amb l'estol franco-genovès que l'any 1390 tenia assetjat el port d'El-Mahedia; és tresorer d'Abu'l Abbas en les expedicions a Kafsà i a Cebes; finalment, en 1395, mort Abu'l Abbas, és nomenat intendent del seu successor, Abu-Farís Al-Aris.

L'any 1398, escrigué les dues obres, "Llibre de bons amonestaments" i "Cobles de la divisió de Mallorca", en forma versificada.

En una butlla datada a Penyíscola el 22 de setembre de 1412, Benet XIII li atorga el perdó, sense cap resultat pràctic.

L'any 1417, escrivia la "Disputa de l'ase contra frare Anselm Turmeda", i del 1420 és la seva darrera obra, ja esmentada, escrita en llengua aràbiga "Present de l'home docte", que entre els musulmans li assegurà la fama.

Desconeixem la data en què morí aquest renegat mallorquí, però la seva tomba, a la plaça de l'Essakadin, a Tunis, és encara venerada pels fidels.

Marçal Olivar, del qual prenim aquestes dades, inserides en la "Introducció" a la "Disputa de l'ase" publicada per "Els Nostres Clàssics" en 1928, fa un bell estudi del nostre compatriota i, entre altres coses, ben atinades i justes, diu que es pot afirmar que, tant per la seva imaginació com, sobretot, per la seva intenció satírica i pel seu estil, Turmeda és un dels nostres prosistes més remarcables. I si Turmeda és un dels prosistes catalans més remarcables, també nosaltres podem afirmar que, quant a Mallorca, és el que la fama col·loca després de Ramon Lull.

Vetaquí, per tant, una gran valor a remarcar en l'or de Mallorca, una bella representació de la nostra cultura clàssica tan tenguuda en oblit, un veritable interès literari i biogràfic que caldria exaltar, i, això no obstant, no solament és desconegut Turmeda per la majoria dels nostres conciutadans, i fins i tot per part dels qui escriuen, sinó que inclús no coneixem cap edició mallorquina de les seves obres, que ens han hagut d'arribar de mans estranyes.

Modernament, s'han ocupat d'aquest gran escriptor mallorquí, que els seus mèrits colloquen entre els primers clàssics de llengua catalana, encara que alguna de les seves obres fos escrita en aràbic: Estanislau de K. Aguiló, Miquel Asín Palacios, Agustí Calvet, Adolf

Castro, M. Menéndez y Pelayo, J. Miret i Sans, i M. Milà i Fontanals, entre altres.

Un petit monument, un record plàstic al nostre mallorquí medieval; una edició de les seves obres, que no seria de gaire cost, són homenatges forçosos al seu classicisme literari.

MINISTERIO
DE CULTURA

LA COMPANYIA DEL PASSAT

CREIM sincerament que el recent acord de l'Ajuntament manant retirar, per unanimitat, tots els retrats de mallorquins notables que decoraven les parets del saló de sessions—amb la condició de fills il·lustres de la ciutat amb què els havien investit anteriors consistoris—, i dur-los a un museu, val la pena d'ésser comentat per la seva significativa importància.

La primera cosa que en té, i molta, d'importància, és la unanimitat *) amb què el Consistori es plegà a una solució tan radical, fent el joc així a l'extremisme d'una minoria agosarada que, insegura de la força dels seus arguments, els recolzà en aquesta, com en tantes d'altres ocasions, en la cridanera força d'expressió (tant se valdria dir-ne francament imposició) d'un escamot addicte. No són les raons, sinó els crits els suscitadors de l'acord. Cap idea, ni cap besllum d'intel·ligència no batega, en el fons d'aquest pensament dràstic de separar radicalment de la deliberació dels vivents el testimoni, baldament mut i tot i sense vot, de la flor de les generacions passades. Si una idea hi hagués, potser, seria la idea negativa de destrucció, de desarrelament. Cal un caos primer, s'ha dit, a qui vol crear un món. Molt bé; això no vol dir, però, que un hom sigui creador pel sol fet d'iniciar un caos...

No; no serà fent taula rasa del passat, enviant en imatge el testimoni de les generacions pretèrites a la tomba freda d'un museu, —homenatge irònicament honorífic—, com pervendrem entre tots a trobar el camí de la nova i major cultura del poble. I que no arribi ningú a la gosadia d'invocar el nom del "poble" per defensar un atropell semblant al consumat. És hora ja, passa d'hora, de reivindicar contra totes les usurpacions capcioses i barroerament interessades la dignitat estrènua del mot poble. Del bon poble mallorquí eren sortides moltes de les individualitats suara residenciades. ¿No

*) La veritat ens obliga a salvar d'aquesta unanimitat els noms de tots els regidors en aquell moment absents.

era del poble que sortia, per exemple, prenint el seu nom a l'atzar entre molts, don Pere d'Alcàntara Penya? ¿Qui com ell pot presentar una fulla de serveis més brillant, en testimoni d'haver-se elevat i fet un nom i una anomenada a força de treball i pels seus sols mèrits? ¿No sortia del poble un cardenal Rossell, fill de peraires? D'altra banda, no és certament el sol fet de la púrpura magnífica que el decora, sinó els mèrits abundosos contrets per ell personalment amb la cultura, el que imposa una figura com la de l'eminent cardenal Despuig, senyor de Raixa, al nostre obligat respecte.

No, en la deshauciada galeria dels nostres fills il·lustres hi podia haver, hi hauria certament, la mediocritat injustament seleccionada. No oblidàssim, però, que els qui es poguessin trobar en aquest cas duïen en el sol fet de la seva mateixa falsa preeminència el càstig més definitiu. Al seu entorn i engolint amb abrumadora majoria les inevitables falles del criteri humà, vincladís i parcialista en tots els règims i en totes les èpoques, hi havia allà els noms venerables de tots els barons que decoraren el seu record moridor amb el legítim orgull d'haver elevat aquell record per damunt del seu temps, amb una auriola de prestigi amb què no han de deixar-lo a les generacions futures els quatre iconoclastes que acaben d'ajupir, amb un esclat d'analfabetisme, al seu criteri absurd i negatiu el de tota una corporació.

Una altra cosa, encara. No pensi tampoc ningú, de bona fe, que actes com aquest que comentam, sien efectes d'una moda o d'un corrent manifestament estès. No. Aquest acord, que tan viu testimoni donarà temps a venir—perquè al cap d'avall la Història, malgrat tot, no s'atura—de la Mallorca dels nostres dies, és cosa fins a cert punt peculiar, com tants d'altres símptomes o conseqüències, de l'isolament insular, i de l'atmosfera asfixiadorament enrarida en què viuen ideològicament els qui aquí pretenen capdavantegar les multituds. Pobra Democràcia ¡Residenciadora del passat, renegadora de la imatge de les generacions passades en temps com el nostre, de renovació, en què és més necessari que mai d'estrènyer la solidaritat dels vius amb els morts de la mateixa terra i de la mateixa llengua, per lluitar tots plegats en la gran lluita, en què sempre els vivents són pocs, pel salvament dels valors immortals de la civilització i de l'esperit!

L. N. T.

L'ULL DE VIDRE

A casa, en aquells temps en què jo no arribava encara ran de taula, teníem una minyona de servei, alta i seca, i amb un ull de vidre.

Els primers dies, sentia una angoixa irresistible de quedar-me sol amb ella. Era una bona dona de cap a peus, però la mirada immòbil del seu ull de vidre em gelava les sangs. Naturalment, tots els de casa se'n reien. Això, a despit de pessigar molt el meu amor propi, no era prou per a esvaïr la meva por. Calgué que estrenés els meus primers pantalons llargs. Aquest fet transcendental em donà tanta empenta que de seguida em vaig posar a esguardar el rostre d'aquella noia inofensiva amb un aire tot decidit de perdona-vides.

Ja em podia, doncs, passejar amunt i avall del pis, amb la seva sola companyia, sense pensar mai en la porta.

L'ull de vidre, abans ple d'esgarrifoses fosforescències imaginàries s'anà apagant fins a esdevenir una cosa freda, sense cap sentit per a mi.

Aquella noia anà posant anys a casa i encara va arribar a fer un bon casament, amb tot i el seu defecte.

Sempre recordaré que s'acomiadà amb viu sentiment dels meus germans i de mi, car es pot dir que ens havia vist néixer.

Va besar-nos amb instintiva tendresa maternal. I estava tan impressionada que jo hauria jurat que fins aquell pobre ull de vidre li plorava de debò...

T. ROIG I LLOP

ROTONDA

BÉ veim que el tema objecte de les següents consideracions ràpides, és tan fecund que hom podria fer-ne un llibre si en fos capaç.

La frívola disputa entorn de si la forma mètrica arribarà a desaparèixer podia apassionar a darreries del segle passat, però avui no preocupa gaire.

El fet que els poetes anomenats avantguardistes no prescindin radicalment de certa ficció del vers, com en la poesia d'un Rafael Alberti, i fins s'adaptin a la forma arromançada, com en García Lorca, diu quelcom a favor seu i gairebé en justifica l'existència.

¿És el vers un producte arbitrari? ¿És una forma d'expressió pueril?

Llegim en Maragall que tot el que pot dir-se en prosa no ha de dir-se en vers, i que s'ha de reservar aquest pels moments d'*inspiració* o de *gràcia*, paraules que sabem bé prou que dins la literatura no poden tenir sinó una valor convencional.

La regularitat del vers pot tenir per origen el seu maridatge amb la música com també l'ajudar a la potència retentiva. Així degué ésser en els temps èpics i en el del carro de Tespis. De fet, però, obeeix el vers a una lògica interna sense la qual no hauria subsistit probablement a través dels segles.

Una de les coses que semblen més constants en la Natura, des dels minerals cristallitzats a l'home, és la simetria, no rigorosament matemàtica, sinó sensible. Ordre, simetria, proporció, digui's com es vulgui. És aquesta una llei de bellesa i també d'estalvi de les formes naturals.

D'antuvi, pot semblar que el vers conspira contra la llibertat del poeta, però n'és pel contrari salvaguarda i guia.

Concebuda la idea, el vers farà lliscar les paraules i l'esforç deslliurador per assolir ritme i rima li portarà del braç noves imat-

ges i idees—*la idea ve pel ritme*, diu Maragall a l'“Elogi de la Poesia”—que aniran a nodrir la substància poètica.

És el que expressa el díctic, un xic prosaic, de Boileau que cita Ixart en una de les seves crítiques: *Ce que l'on conçoit bien s'enonce clairement—et les mots pour le dire arrivent aisement*.

El poeta no troba un entrebanc en la mètrica, sinó més tost una aliança. Les paraules dins el vers prenen un relleu que no tendrien en prosa; així en el gènere popular, cançó, corrandà, o en el Romancer podem veure com es valoren les paraules sotmeses a la disciplina del vers com si prenguessin una significació més alta i una frescor virginal.

No és, doncs, cosa indiferent el ritme, simetria interior i acústica que, multiplicada, dóna la de l'estrofa.

* * *

Hi ha un divorci evident avui entre la poesia, forma mètrica, i un públic extens que troba en el cinema un element artístic que l'assacia. Si també la pintura viu als extramurs de la popularitat, en canvi la música mecànica, forma una mica adulterada malgrat els seus perfeccionaments, té gran acceptació.

Aquest divorci de la gent i la poesia no arribava a ésser tan accentuat en temps, tan positivistes com els d'ara, d'un Campoamor i un Joaquim Bartrina que sovint posaven conceptes prosaics en versos amarats d'un escepticisme desenganyat i decrepit, tal volta com a reacció extremada, consecutiva de la disbauxa romàntica. Però llavors, la poesia—diguem-ne poesia—era ressò de l'època, cosa que no passa avui per causes difícils d'esbrinar.

* * *

Els creadors de poesia, si dir-ho així no és redundància, no han gaudit sinó rares vegades de la favor de les gents. Veim, per exemple, a Roma els casos de Virgili i d'Horaci que vivien a despeses d'August o de Mecenes, però veim també la misèria llegendària d'Homer i la més certa del Dant, de Milton, Camoens i posem-hi també Cervantes. Això pot ésser resultat del poc sentit pràctic del poeta, però també de discordança amb el medi ambient que al segle passat pren formes tan estridents en lord Byron, Heine i Leopardi.

* * *

Semblen desmentir-ho els casos de Mistral i de Goethe, però el primer no té complicacions i l'adaptació és absoluta. Però el cas Goethe ja és distint i ha pogut sorprendre a alguns, com per exemple entre els nostres a N'Alomar, car aparentment visqué com un bon burgès (en aquell temps la paraula no havia esdevengut encara despectiva). Goethe parla a "Poesia i Realitat" dels dos papers a representar, un ideal i l'altre real, i si es diu que hi ha sants que són més per a admirar que per a imitar, no sabem si en Goethe passa el mateix. El cert, però, és que en ell la formació té una importància superior encara a les seves condicions natives.

* * *

No és precisament el maquinisme l'enemic de l'art, sinó més aviat l'utilitarisme. És mal de preveure si a una societat futura, suposant que vagi organitzant-se segons bases econòmiques i amb fins de producció material, hi podrà brostar o no la flor rara de la bellesa i serà bandejat allò superfluu i frívol, cosa molt necessària, segons frase enginyosa d'uns versos de Voltaire.

No sabem si el socialisme serà una forma permanent econòmica, enc que un economista tan excellent com Charles Gide diu que si és notable el socialisme com a crítica del capitalisme, no dóna grans resultats portat a la pràctica. Sigui com sigui, ens interessa perseverar en l'emoció davant la magnificència d'un Te Deum o d'una nit estelada.

BARTOMEU FORTEZA

NEU A MALLORCA

TOMBA la neu pel puig i pel tossal,
tomba arreu per la coma i la calanca,
rebotent per les timbes del serral
en terbolins de pols fins a la tanca.

Es recrema l'herbei, cruix el cimbal,
cruixen les rels de l'arbre que s'esbranca
amb un gran lament tràgic. Fantasmal,
s'aixeca al lluny la serra, tota blanca.

I com una arpa de mil cordes tenses
ressona el vent en les afraus immenses,
surt de mare el torrent pel comellar,

bela indefens l'anyell dins les pastures,
riu la Mort, i dansant en les altures
tix la neu ses mortalles sens parar...

GUILLEM COLOM

VARIACIONS ENTORN DE L'IDIOMA

EL temps no passa tan depressa a casa nostra que hagi pogut treure ja tot interès, per extemporanis, a aquests comentaris sobre fets locals de lluny o d'aprop relacionats amb el per a nosaltres sempre candent tema de la llengua.

El primer d'aquests fets és el discurs del senyor Ventosa al Principal, dia 20 de març passat. Aquell discurs, davant d'un públic que estibava per complet la sala i en el conjunt del qual estava representada la ciutat, tota la nostra ciutat, va ésser pronunciat en català. I això, que podria semblar a primera vista la cosa més natural del món, posat que era un català qui parlava, i un públic de llengua catalana—variant mallorquina, que ningú no s'espanti, però tanmateix la filologia és inexorable—qui l'escoltava, no ho és tant, ni de bon tros, considerat el costum insubstancial de la terra, que aquell fet trencava amb tot semblant de naturalitat, sense cap mica de violència.

Siguem sincers: la consuetud mallorquina hauria volgut el discurs en foraster. En foraster—nom clàssic a casa nostra—l'haurien volgut també, potser, un petit percentatge dels assistents a l'acte. Amb la mateixa sinceritat, però, és lícit d'afirmar ara, en vista i a causa si tant es vol de l'èxit del parlament del senyor Ventosa, que als cinc minuts de parlar ell, ja ningú no pensava en perdre temps, considerant en quina llengua era dit allò que amb tanta d'atenció era escoltat i amb tanta d'atenció era entès, a jutjar per la sensibilitat patent amb què n'eren copsats els matisos d'expressió i d'intenció.

Fer, doncs, un important i interessant discurs en una o altra de les dues llengües és aquí un problema absolutament secundari. I si això és així, no hi ha ni hi havia cap raó per què el senyor Ventosa, actor únic de la part positiva d'aquell acte, no hagués d'usar la seva llengua vernàcula i natural, sacrificant ni que fos un sol bri de la possible espontaneïtat a benefici del costum baja i

sense fonament que ens fa acudir d'antic—encara que no de massa antic tampoc: de fet, potser recularíem a començaments del segle passat, i de dret, mai no més enllà del Decret de Nova Planta—al castellà per parlar en públic o per dir coses importants i solemnes a casa nostra. Altrament, això de la possible minva d'espontaneïtat tenguem-ho també per irrenunciable enfront dels escassos assistents —i qui sap si possibles assistents—que no poguessin entendre l'orador en part, o gens i tot. Perquè concedida sense cap recança l'existència d'aquests, se'ns ha de concedir també que n'hi hauria hagut molts d'altres, en canvi, assistents efectius, que d'haver parlat el conferenciant en foraster no haurien agafat més que un 20, un 30 o un 80 per cent si tant es vol, del discurs. I en un discurs polític el mateix respecte mereix tot el públic per un igual, integrant com és també per un igual de la democràcia, al convenciment i a il·lustració de la qual van dirigits els raonaments i les paraules.

D'altra banda, la millor raó—diguem-li raó—, adduïble pels partidaris de la intangibilitat del costum indígena, redueix en el fons la qüestió a aquesta altra de solució impossible: que les coses anirien molt bé si tots parlàssim igual, si no n'hi hagués més que una de llengua al món o al manco—ja que es dubtós que ningú s'atrevisís a demanar tant—a Espanya. I certament, vetaquí una cosa en la qual potser tots estariem d'acord; sempre, però, que tots la poguéssim triar aquesta llengua única, l'única manera d'arribar a la qual havia d'ésser amb el sacrifici de les unes a benefici de l'escollida. Això, el sacrifici incruent i consentit d'un idioma és, de fet, el que voldrien els partidaris del mite unitari. Mes contra els mites, tanmateix s'alcen sempre victorioses i fecundes les realitats. I la realitat és que en qüestió de llengües som molts els que duim a dins com un rei al cos allò que

la meva és la millor perquè és la meva!

I en aquesta afirmació no s'hi ha de veure el llevat de cap egoisme ultrancer, sinó la més mansa fidelitat a l'obra i a la gràcia de la naturalesa. Que al cap d'avall, si Déu nostre Senyor ha permès al món tanta diversitat de llengües i de pàtries per alguna cosa deu ésser, i entre totes les coses, la primera, perquè cascú estimi la seva sense fer tort a ningú i compleixi, estimant-la realment, vivament, activament, tots els deures que l'amor, que és estímul, motor i esperó d'activitats, imposa. I doncs el primer deure vers la llengua pròpia és d'acceptar-la i voler-la tal com ella és, reclamant per a

ella totes les prerrogatives culturals i socials i negant totes, absolutament totes, aquelles situacions de privilegi que, a costa de la seva minva, poguessin haver assolides d'altres llengües. Que no digui que estima la seva llengua aquell que sàpiga avenir-se sense protesta a mantenir-la només tranquil·lament en el pacífic, però ingloriós, regnat de la seva llar. És l'oreig de la lluita política, de l'intercanvi social, de l'ardorós esforç de la intel·ligència, de la serena roentor de l'art, de la vida lliure i fecunda, en fi, allò que les glorifica i exalta.

* * *

La llibertat de l'idioma, encara. Encara i sota d'altres aspectes que no el de l'ús, lícit o no, de tals o quals mots en el llenguatge literari. Per això millor diríem potser, la "llibertat d'idioma" en voler-nos referir al succeït no fa massa temps en una societat ciutadana.

Segons la versió verbal corrent, ja que aquest diguem-ne incident no passà al domini de la premsa, la cosa anà així: en la junta general d'aquella societat, en demanar determinat soci la paraula sobre determinada proposició presentada, fou-li observat, per part del president, la conveniència de parlar en castellà en vistes a ésser entès per la totalitat dels presents. L'altre, prenent davant d'això l'única postura correcta dins el propòsit de no abandonar al caprici aliè la fermesa d'una convicció pròpia, hagué de respondre que, cas d'haver-hi entre els assistents, només un que fos, que no entengués el mallorquí, ell no tendria inconvenient de parlar en castellà. I passaren uns quants segons, mortals de llargs, abans no sortís un senyor, però que tanmateix sortí, un de tot sol, dient que ell entenia, sí, el mallorquí, però, vaja, en fi, no bé del tot. I el soci primer va parlar en castellà.

Això és tot. I això tan senzill és també interessant, perquè transporta la qüestió de l'idioma al terreny relliscós i delicat de la bona educació i de la cortesia, on voldrien situar-la potser els qui, mancats de raons per combatre lleialment la nostra, com diuen, obsessió lingüística, desitjarien esbravar-la i esbandir-la per vies secundàries, externes a l'entranya mateixa de la qüestió.

L'apellació a la cortesia és un expedient delicadíssim i perillós, fet aposta per a caçar incautes. Cosa certament respectable, necessària i imprescindible en la normal convivència social la cortesia,

—allò que en llenguatge corrent se'n diu cortesia—, cal almenys per ésser autèntica que respongui a dues condicions bàsiques: cal que sigui mútua o bilateral—és a dir, exigida a tots i per tots, car del contrari vendria a haver-hi ciutadans de dues categories, posant en la primera els qui es reserven el dret de decidir, per si sols, de la cortesia o descortesia dels restants—; i cal que sia reduïda al seu lloc corresponent en l'escala dels valors essencials humans, és a dir que, per damunt de la cortesia, hi hagi, sempre que pugui haver-hi dubte, el respecte de la justícia i el fulgor inefable de la caritat.

Tornant al cas concret de què es tracta, ens trobam, per exemple, si no vaig errat, amb el següent dilema: Suposant-lo sempre no mallorquí—condició sense la qual la qüestió varia completament d'aspecte—, el senyor que diu que no acaba d'entendre la nostra llengua, una de dues, o fa poc temps o en fa molt que és a Mallorca. Si en fa poc, la cortesia més elemental, per allò de la bilateralitat o condició implícita de pacte mutu de la cortesia, l'obliga a callar, resignant-se a no entendre *encara* o a entendre *imperfectament* allò que és dit en una llengua que no és la seva, per una gent que l'usa en virtut del mateix dret que ell parla en la seva pròpia. Si, en canvi, fa molt de temps que és aquí, aleshores aquell senyor, o bé ha d'encastellar-se en el concepte d'una personal categoria superior—allò dels espanyols de primera—, exigint als altres el deure d'usar la llengua que ell parla o bé... o bé senzillament no ha estat capaç d'aprendre, d'entendre la nostra, *encara*.

Ara, qui seria aquí el descortès: aquell que al cap de temps, posau tot el que vulgueu, de viure entre nosaltres, no s'ha dignat diguem abaixar-se fins a fer el petit esforç, sovint innecessari i tot, per a poder-nos entendre, o aquell qui en ús d'un perfecte dret—del dret d'ésser fidel a la seva personalitat natural, si altre no,—és manté ferm en voler parlar com aprenqué de petit i com el seu poble parla?

És possible que pugui haver-hi *encara* qui pretengués solucionar tot això amb l'expedient de l'oficialitat de les llengües.—Sí, tot això està bé, però per qualche cosa hi ha una llengua oficial. I realment, si hem d'introduir el caràcter oficial d'una llengua en l'esfera de la convivència social, no en parlem pus; podem plegar, perquè de fet, tota altra llengua queda instantàniament relegada a una vilesa de condició que no la fa defensable.

Però, apart que aquí no es tracta de cap esfera oficial, i que quan se'n tractàs no ens mancarien tampoc arguments per sostenir

el dret a la cooficialitat de tota llengua hispànica, no oblidàssim que allò que dóna to i categoria a les llengües no és llur caràcter o condició d'oficial, sinó el valor de civilització i cultura de les coses que hi són escrites, llur valor de bellesa i la força de veritat de les raons que hi són mantengudes i expressades. Ni s'hi val a esgrimir a tort i a dret l'espingarda del nombre. El grec d'Homèr no el parla ja ningú, i és encara vivent i immortal per haver-se escrita un dia l'Odissea. És un error, a més, invocar la necessitat de parlar en castellà, per la seva difusió enfront dels pocs milions de gent de la nostra parla, quan la mateixa raó exigiria el sacrifici del castellà davant, per exemple, del francès o de l'anglès.

L'altre dia, en un dels seus discursos plens de paradoxes refulgents com a coets, parlava el Sr. Unamuno de revifalles idiomàtiques que no se sap si són albors o crepuscles, cants de despertar o refilets de cignes agònics. I alludia el cas de Mistral i la seva Provença. S'oblidava, però, el vell pensador d'afegir—cosa a què l'obligava la seva condició de literat— que les obres d'art no es justifiquen pels seus fins secundaris o adjacents—per més part que puguin tenir en la iniciació o determinació de la mateixa obra—, sinó per la qualitat i quantitat, si així ho podem dir, de bellesa que contenen. I en aquest sentit el fet de Mireia, puríssima flor d'immortalitat germinada ni que fos en les cendres d'una llengua, justifica i encoratja totes les renaixences.

* * *

Sembla destriar-se de poc ençà, com surant a l'entorn de la nostra antiga preocupació pel fet idiomàtic de la nostra terra, amb totes les seves inevitables conseqüències i derivacions, l'atmosfera pesada d'un sofisma. El que podríem anomenar sofisma de "la qüestió prèvia".

—Ara no és hora de venir a entrebancar amb literatures l'acció política primordial dels temps: primer que tot i per damunt tot religió, ordre, propietat... vos diuen des de la dreta. D'altra banda:—Deixau-vos estar de flors i violes, ara és hora de consolidar la República i de res més, *politique d'abord*, vos vénen a dir també des de l'esquerra.

No és hora d'anècdotes, segons els dos costats, doncs, sinó de categories, de qüestions substancials i no de temes accidentals. I si

un home s'atreveix a qualificar d'anacrònic o d'antipolític el fet d'un míting agrari a Inca, en el centre mateix de la nostra pagesia i a ella especialment dedicat, amb tots els oradors parlant en castellà, tot d'una és tractat d'idealista i veu agitar-se al seu davant l'espectre de la famosa qüestió prèvia, entrebancadora, de la llengua. I el mateix refilet pot escoltar si un s'atreveix a discutir la passivitat dels que creiem que podrien fer alguna cosa més, en no insistir abastament sobre la encara no assolida extensió aquí del decret del bilingüisme, contradit, d'altra banda, en certa manera, en minimitzar, com es féu suara, les condicions d'aptitud necessàries per ocupar certa plaça municipal. Acusació aquesta, si ho fos, que es reduiria, en el fons, a retreure a una part de les esquerres governamentals locals l'oblit, des del poder, d'allò que defensaven millor des de l'oposició. També per aquest cantó treu el nas el fantasma de la qüestió prèvia. Funesta qüestió prèvia! Feix malastruc de lirismes desorbitats que al cap d'avall no ens deixarien defensar la religió a pler, ni ens deixarien afirmar la República...

I bé, anem a pams. Convé veure si ens arribam a posar d'acord, per entendre'ns sobre el que hi hagi de realment substancial i sobre el que sia accessori en aquesta qüestió.

Sí, és hora, és ben hora de defensar abans que tot i per damunt tot la religió, com diuen de la dreta. Tenguem, però, en compte que la religió "és una sobrenatural perfecció de la naturalesa, i per això cerca les entitats naturals més que les polítiques, és a dir, més la regió que l'Estat, perquè és divinament *naturalista*". Tenguem en compte que "el llenguatge és una cosa sagrada pels cristians". Tot això al dir del savi i sant bisbe, doctor Torras i Bages (1), aquell que pogué defensar un dia amb tot el pes de la seva gran autoritat que l'Església era regionalista. Ara, ¿vol dir això que només hem de fer regionalisme? No, el que vol dir és que en cap moment no és lícit de fer semblant de voler defensar principis essencials mantenint, o contribuint a mantenir, equívocs, ni que siguin d'ordre purament polític, que destorbin el recobriment previ de la personalitat del nostre poble. L'única cosa que deslliura és la veritat. I doncs, és la nostra llengua la que fa el camí de la veritat entre la nostra gent, l'única que arriba fins allà on no pot deixar d'arribar, que és al cor, a la mateixa entranya de la vida.

És també certament l'hora d'afirmar la República, com diuen

(1) *La Tradició Catalana*, Cap. III.

de l'esquerra; és hora de consolidar, millor diríem potser de començar a instaurar una democràcia. Però això, o no vol dir res o deu significar també posar, per aquest cantó, proa a la veritat, a la llibertat de la nostra personalitat individual i colectiva. I doncs, "Llibertat és possessió de si mateix, i una democràcia que ens alienés de nosaltres i ens volgués fer de l'Estat fins en allò que és de Déu i en allò que és irrenunciament nostre, seria una democràcia falsificada, perquè mataria la llibertat" (1). Precisament, el primer interès del nou règim espanyol hauria d'ésser l'ajuda més eficaç al retorn dels seus súbdits a si mateixos, alliberant les personalitats dels seus pobles de les excrecències que en la seva vida poguessin haver fet o deixat créixer els darrers segles de domini del règim anterior.

És hora de fer política i no de fer literatura, com diu la dreta, com diu l'esquerra, com deim tots plegats. Potser sí, però no perdem entre tots de vista que la millor política, l'única digna d'aquest nom, i de l'esforç personal que ens pugui exigir, és la que tendeix a l'elevació de la persona humana, a la millora nostra i dels nostres semblants. Més important que no la República són els republicans, individualment considerats, perquè suma d'aquests serà aquella, tant millor el compost com més alta la qualitat dels seus components. No perdéssim de vista que cap esperança de salvació no pot bastir-se en res que comenci per violar, ni que sia per descurar tan sols, els nostres fonaments humans, a la base dels quals trobam sempre, indefectiblement, la llengua en què hem arribat i en què els nostres fills arriben a la vida. Hi ha res més irrenunciament nostre que la llengua?

És molt possible, qui sap!, que tot això no semblin més que desfogaments reaccionaris. Tot aquell que puga pensar-ho així sap tanmateix que, en el fons, aquí no es tracta d'un problema de liberalitat ni de liberalisme, sinó de vertadera llibertat: hi ha qualque cosa que és ésser molt més que no liberal, i és ésser lliure.

JOAN PONS I MARQUÈS

(1) G. CARDÓ: *Idees Polítiques del Dr. Torras i Bages* (La Paraula Cristiana, maig 1932, P. 395).

L L E T R A D E B A R C E L O N A

BARCELONA és ja de ple dintre l'aire acollidor de la seva primavera. Un hivern llarg, cru i un poc angoixós, sempre es deixa enrera amb goig i esperança, aquest any més justificada que mai. Els arbres de la Ciutat han brotat amb el delit dels que han de tenir una vida fresca i regalada; de les pols d'estiu, de les pobres fulles cremades per un roent sol de juliol, que vol fer el seu fet, els arbres no se'n recorden. Els tilters de la Rambla de Catalunya, diríeu que us volen passar la seva mà sedant per sobre el vostre cap, amb una gràcia suavíssima.

La primera festa de bon temps joiós ha estat la Festa Major de les roses, al Palau de Pedralbes. Dóna bo de veure els jardins d'aquest Palau, que han tornat de mort a vida, envaïts per un públic que s'hi passeja amb un aire de digna satisfacció.

Un concurs de roses, si les roses es dignen d'assistir-hi, ha d'ésser sempre un èxit. Al d'aquest any, es diria que hi van comparèixer totes, amb aquell posat cofoi de tots els petits éssers meravellosos. La "Mary Dot" que té una color diferent per cada dia de la seva vida: una vida de rosa que fa conèixer tots els matisos del rosat. "Ville de Paris", groga, delicada com una *midinette*. "Madame Butterfly", esplèndida, rosada, perfectament formada. Una "Ophèlia", de nom adequadíssim. I d'altres encara, amb noms coneguts i per a conèixer, totes enciseres, i com si, molt entenimentades, compreguessin que la seva missió és de deixar la gent embadalida. Una floració diversa que va des de la rosa roja exuberant i gosada, fins a la blanca, de marbre, que fa pensar en la suavíssima N'Amèlia de la nostra cançó, que morí "per un pom de clavells". Com en tota Festa Major que vol quedar bé hi ha d'haver una barraca amb un fenomen, en aquesta n'hi havia una munió: els cactus. De totes mides, des del que viu en un didal, fins al que imposa respecte amb unes punxes de pam. Se'n veuen alguns que semblen obra d'algun sobrerrealista exasperat. Una miniatura de jardí mexicà—sort que és miniatura—on tota la vegetació era

de la mateixa punxadissa família, feia esgarrifar. Ens quedem amb les roses, que només fan sentir llurs ungetes a qui no les tracta com es mereixen.

Un altre signe de bon temps és la represa dels concerts de la Banda Municipal, al Palau de Belles Arts. A l'hivern, s'hi glacen els músics, el públic i fins els instruments. Però, així que poden arriscar-s'hi, els benmereixents músics de la nostra Banda reprenen llur excellent tasca amb un entusiasme que mereix, si més no, el mateix aplaudiment que s'ha d'atorgar al democràtic públic dels concerts matinals del diumenge, que sap escoltar música amb devota atenció.

I com a festa cabdal de la Primavera 1932, l'Exposició de Pintura, al Palau Nacional de Montjuïc, organitzada per la "Junta Municipal d'Exposicions d'Art". L'Exposició es divideix en "Saló de Montjuïc" i "Saló de Barcelona". Cada Saló té cinc sales de pintura i una d'escultura. I vitrines amb Art aplicat.

Es visita aquesta Exposició amb vera complaença, puix que té un to molt elegant i, sense mica de cansament, es contempen unes sis-centes obres artístiques. Unes, naturalment, més reeixides que altres, amb alguna extravagància que no fa cap mal que hi sigui, i tot plegat dóna bo de veure, més quan un pensa que aquest Saló de Primavera, una Dictadura imbècil el tingué tancat per espai de vuit anys.

Si el visitar la damunt dita Exposició interessa de debò, val més anar-hi directament per la plaça d'Espanya. Si es té lleure, i es passa per la banda dels jardins Laribal i encontorns, és molt probable que un oblidi que al món hi ha altra cosa que no siguin aquells jardins paradisiacs, llocs encisats en tota època de l'any, però bells fins a l'emoció, en aquests mesos inefables.

Romandreu al jardí fins cap-al-tard, aquella hora en la qual les edificacions del cim del Tibidabo prenen un to blau-grisenc i un aire de Castell inassolible, des d'on, després d'haver sentit la ferma i franca veu castellana del Cavaller que ens dóna la seva comprensiva cordialitat, la Balenguera fila, fila i somriu—ja!—, mentre

*dins la profunda nit tranquila,
destria l'alba qui vindrà.*

MARIA AGUADÉ

Sobre l'Imperi Mallorquí a l'Àfrica Septentrional

GONÇAL de Reparaz (fill) ens ha parlat, en un bell article (1), de la gran expedició dels almoràvits mallorquins a l'Àfrica, cosa que ja ens tenia promesa de fa temps (2) i que esperàvem amb vertader desig, no solament perquè tots els treballs d'aquest escriptor ens interessien, sinó també perquè en l'esmentat s'havia de tractar, com es tracta, d'un dels passatges més atraients de la nostra Història local i, per cert, ben poc conegut.

Realment, les observacions de Reparaz són ben justes i atinades. Els nostres historiadors sembla que s'hagin posat d'acord per deixar de banda la nostra època islàmica, com si tota la nostra Història tengués per començament la conquesta de Mallorca per Jaume I; com si no fossin els moros mallorquins tan mallorquins com nosaltres mateixos.

Hem de confessar que, degut ha haver-se exhaurit l'obra de Bel (3) i de no conèixer-ne cap exemplar a Mallorca, no hem pogut llegir encara aquest llibre, que conté tantes coses interessants per a nosaltres. Però, en canvi, coneixem prou bé, tot el que fa referència a l'Imperi mallorquí de l'Àfrica Septentrional, a través d'Aben Khaldun i d'Al-Makkari, que, pel que diu Reparaz, no desperten, ni de molt, l'interès que desvetlla l'obra de Bel.

Veritat és, com ja hem dit, que els historiadors mallorquins salten l'època islàmica, com si aquesta no hagués existit per a la nostra illa, essent així que abraça un període de temps i de domini de més de tres-cents anys. Però també és veritat que, entre els historiadors, hem de fer algunes honroses salvetats, i aquestes es refereixen als cronistes Binimelis i Dameto, que si bé no ens me-

(1) GONÇAL DE REPARAZ (FILL).—*La Nostra Terra*, N.º 52—Abril de 1932—pàg. 156.

(2) Id.—N.º 24—Desembre de 1929—pàg. 454.

(3) ALFRED BEL—*Les Benou Ghânya, derniers représentants de l'Empire Almoravide et leur lutte contre l'Empire Almohade*—Paris 1903.

reixen un crèdit absolut, foren dels pocs que es preocuparen i estudiaren aquella època.

Podríem citar, encara, alguns treballs ben interessants, amb referència a l'assumpte que ens mou, i entre ells, l'inserit en l' "Almanaque Balear" (1), i els publicats en el "Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana" en diferents números i de distints autors.

Però el que avui ens fa escriure aquestes ratlles, suggerides pel treball citat d'En Reparaz, no és el que fins ara hem exposat, sinó el desig d'honrar i treure a llum el nom d'un escriptor mallorquí, que es preocupà de la nostra història islamita, i al qual no se li ha retut l'homenatge i el respecte que es mereix (2). Ens referim a N'Àlvar Campaner i Fuertes.

En Campaner havia publicat, l'any 1860, una sèrie d'articles sota el títol de "Dominación árabe en las Baleares", i estimulat pel premi ofert per l'arxiduc d'Àustria Lluís Salvador, amb motiu del certamen convocat per celebrar el 50e aniversari de la fundació de l'Institut Balear de segona ensenyança, els refongué en el treball "Reseña histórico-crítica de la dominación de los Arabes y los Moros en las Islas Baleares, desde sus primeras incursiones y definitivo establecimiento hasta su total expulsión de ellos en el año 1286 de la Era Cristiana". No cal dir que l'autor s'emportà el premi cobejat.

Més tard, l'any 1888, donà a la llum pública aquell treball premiat, amb el títol de "Dominación Islamita en las Islas Baleares" (3), afegint-hi el capítol VIIe i alguns apèndixs més.

En aquesta obra—la millor a Mallorca en la seva matèria—, En Campaner ja ens parla, amb més detenció de com ho havien fet autors anteriors, de l'Imperi mallorquí a l'Àfrica Septentrional (4), i és, sens dubte, el primer historiador local que dóna la importància que es mereix al nostre passat islàmic. Per això volem fer ressaltar el seu nom i retre-li l'agraïment que li escau, en nom dels aficionats a la Història pàtria.

I ja que, mitjançant aquestes ratlles, renovam el tribut a la seva memòria, bo serà de dir que En Campaner no escrigué solament l'obra esmentada, sinó que illustrà la nostra cultura amb la publicació de bastants articles i amb la "Numismática Balear. Descrip-

(1) *Almanaque Balear—1861—Dominación árabe en las Baleares: reseña cronológica de los Gobernadores y Emires de estas islas.*

(2) En Reparaz el cita en l'article esmentat.

(3) *Bosquejo histórico de la Dominación Islamita en las Islas Baleares, por ALVARO CAMPANER Y FUERTES.*—Palma.—Establecimiento tipográfico de Juan Colomar y Salas.—1888.—328 pp.

(4) O. c. pp. 146, 290 i següents.

ció històrica de las monedas de las islas Baleares”, “Cronicón Mayoricense. Noticias y relaciones históricas de Mallorca desde 1229 a 1800”, “Indicador manual de numismática española” i “Memorial numismático español”, aquesta darrera en col·laboració amb En Pedrals.

Després de la mort d'En Campaner, ocorreguda el dia 20 d'abril de 1894 (1), es pot dir que no s'ha publicat cap Història de Mallorca *in extenso*,—cosa que si Déu ens dóna vida nosaltres pensem fer,—i és per això que, des de llavors ençà, no es pot imputar als autors mallorquins que no hagin tractat del nostre passat islàmic amb l'extensió que la seva importància requereix, considerant tan mallorquins els moros d'aquesta illa com nosaltres mateixos.

ELVIR SANS

(1) Vegi's la memòria necrològica: D. Alvaro Campaner y Fuertes per GABRIEL LLABRES.—Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana.—Vol. V. (1893-1894)—pàg. 255.

C R Ò N I C A

II EXPOSICIÓ DE FLORS.—Amb major solemnitat que l'any passat i amb un èxit indiscutible, tant de públic com d'expositors, es celebrà aquesta manifestació a la Llotja els dies 15 i 16 d'aquest mes.

A l'acte d'inauguració hi assistiren les autoritats, el jurat i nombrosa concurrència. El President, Sr. Miquel Massutí, féu un brillant discurs en el qual enaltí la bellesa de la flor considerant-la com una esperança que equival a dir illusió i que, com totes les illusions, supera la realitat del fruit.

Seguidament, la Presidenta del Jurat qualificador, la bella senyoreta Concepció Riera, llegí el parlament que reproduïm a continuació i que ens ha revelat una nova i excellent prosista en la nostra llengua:

«Senyores i senyors:

Venc a complir el deure que el meu càrrec en el Jurat qualificador m'imposa de saludar-vos i agrair-vos la cooperació que amb la vostra presència i sobretot amb la vostra simpatia i escalf moral ens heu prestada. Complesc un deure, però un deure grat. I he de confessar que em produeix una viva satisfacció emprar la nostra parla, la de Ramon Lull i la dels meus pares, que sap expressar els lirismes més elevats i els sentiments més humils de la vida. És una cosa estranya la vitalitat que té: no l'ofeguen ni l'educació rebuda en altra llengua, ni la incúria literària, ni l'oblit una mica culpable en què la tenim; i ens causa agradable sorpresa veure-la brostar tota ufana com un plançó de roser vell que es corona de flors magnífiques. No pretenc ésser, pobre de mi, ni tan sols un brot raquític del roser de la llengua, però aquí, suggestionada per l'ombra del geni qui al seu accent bastí aquest bellíssim edifici, dins l'ambient de germanor que fa bategar els nostres cors en l'amor a la mateixa mare, ¿podria gosar jo d'expressar-me en altra llengua que la seva i nostra? Ni jo mateixa m'ho podria perdonar. Ara, vosaltres sí que em perdonareu que el que hauria d'ésser un himne a la festa que celebrem, no passi, per pobresa meva, d'un vulgar recitat. En el fons, bé vos ho asseguro, hi cova la mateixa intensitat d'amor.

L'«Associació per la Cultura de Mallorca» repeteix enguany l'experiment de l'any passat. La cura exquisida i el bon gust que presidí aleshores tots els detalls foren el secret de l'èxit. Avui, tampoc no ens podem queixar. I és que aquest certamen respon, indubtablement, a una necessitat sentida: la de despertar i cultivar entre el poble, amb la bellesa i l'art d'aquestes seleccions, l'amor a les flors; una amor que té, com a conseqüència, fer-nos-les quelcom necessàries a la nostra vida, per donar goig als

ulls i repòs a l'esperit. Tant de bo si conseguíem que florissen els nostres pobres jardins urbans; que els balcons i finestres posassen una nota de color i de llum en els carrers; i que dins cada llar fos el somriure d'una flor

*exquisida companyia
d'exquisida solitud.*

Aquest caràcter de delicada companyia és, potser, un dels més atraients de les flors. Jo m'imagin perfectament el trull i la festa del sentits sense flors; però no em sé imaginar, sense elles, una festa de l'esperit, ni una eclosió del sentiment, ni un dol de l'ànima, com és ara un esclat de tendresa o de pena, una primera Comunió o un albat, un idilli o un desengany del cor. Moltes coses, belles i veres, podrien dir-se també de l'alegria de les flors, de la riquesa de les flors, de la vida de les flors, però caldria una musa com la que cantà un dia *l'agonia de les flors*.

Tot plegat, basta i sobra per fer allistar les persones de sentiment delicat a una campanya en favor de les flors, que, ensems, seria una campanya de cultura espiritual, avui tan necessària en mig del materialisme que ens envolta i fa trista la vida social. Sempre inspiraran la simpatia dels defensors d'un ideal, el treball i l'esforç que hi posem; i estic ben convençuda que no serà debades; almenys, assolirem realitats tan brillants com les d'aquesta festa.

I deixant-nos de divagacions que potser trobareu que no m'escauen, però que no podia eludir en càstig de la meva gosadia d'acceptar la presidència d'aquest jurat, la vostra gentilesa esper que m'acompanyarà en la fruïció plena de l'hora present. Convendreu amb mi que és un espectacle ple de meravella, tot finor i encís, un reconfort d'oasi, aquest jardí d'encanteri. Sembla que una fada benvolent ha convertit en pedra aquest bosquet de palmeres, perquè per contrast apareguessin més belles, més suaus i més fresques, les flors vives, concrecions de sol i d'aire, que ens ofrena Primavera gentil. Pedres patinades de segles i flors d'un dia! La gravetat de la vellesa i la lleugeria de l'hora volant, en cordial i harmònica abraçada!

Fa goig de debò: és un plaer que ens envesteix i ens n'amparam àvidament, la fusió de llum i color que juga dins l'ombra augusta d'aquestes voltes; i un miracle així són les flors que el realitzen, és la meravella de la seva magnificència policroma, capaç de saturar momentàniament els nostres ulls insaturables. Les flors, somriures de l'alba, besades de sol, llangors de la nit, són ben d'agrair al Cel i a la mare Natura que les produeixen, com i també a la diligència humana que les cultiva. Modesta aficionada que en som, prou sé el treball i amor que requereixen; les coses belles són difícils, però la satisfacció i la joia que dona una sola flor plenament obtenguda, és una justa compensació. I aquí n'hi ha tantes, i tan belles, i tan perfectes!

Ara, només em resta expressar el nostre agraïment a les Autoritats, que han volgut honrar aquest acte, als donants de premis i subvencions que li fan cobrar esplendor, i a tots la gentilesa de la vostra assistència que ens fa esperar pels anys vinents un èxit progressiu en aquest certamen de bellesa i de refinament cultural.

Amb Déu siau.»

Els reunits premiaren amb un calurós aplaudiment el treball de la Srta. Riera.

A continuació, el Batle, Sr. Francesc Villalonga, clogué els discursos amb unes paraules cordials per a la nostra entitat.

El Jurat qualificador procedí, el capvespre del mateix dia, a emetre el seu fall, el qual és com segueix:

Flors

Premis de la Diputació: Primer: al n.º 9, clavells de la Sra. Francesca Susany de Madico.—Segon: al n.º 15, flors i plantes de la Sra. Caterina Terrasa.—Altre segon: al n.º 19, roses de Frederic Caubet. Premi de les senyorettes del Jurat: al n.º 22, conjunt de la Sra. Maria de Mesa.—Premis de la Banca March: Primer: al n.º 16, flors de la Sra. Maria Vanrell.—Segon: al n.º 17, conjunt de la Sra. Caterina Carrió de Palmer. Premi de la "Joventut Escolar": al n.º 23, roses de la Sra. Maria Fuster. Premi de "La Moderna, S. A.": al n.º 18, rosa del Sr. Joan Cerdà. Premi de les Vidrieres Gordiola: al n.º 3, roses de la Sra. Joana Oliver. Premi d'una amiga de les flors: al n.º 7, pèsols d'olor del Sr. Jaume Coll. Premi del "Fomento Agrícola de Mallorca": al n.º 29, conjunt de la Sra. Maria Danús de Sbert. Premi de la Caixa d'Estalvis: al n.º 6, roses de la "Granja Barcino".

Cactus

Premis de l'A. per la C. de M.: Primer: al n.º 12, collecció de la Srta. Montserrat Riera.—Segon: al n.º 5, exemplar de la Sra. Maria Gual. Premis del "Crédito Balear": Primer: al n.º 14, collecció de la Sra. Isabel Font de Salvà.—Segon: al n.º 27, collecció de la Srta. Emília Darder.

Flors silvestres

Premis de l'"Associació Protectora Mallorquina d'Animals i Plantes": Primer: desert.—Segon: al n.º 2, del Sr. Andreu Estarellas.—Tercer: al n.º 25, de la Srta. Eulàlia Fuster.—Altre tercer: al n.º 26, de la Sra. Mercè Tous de Quetglas.

Premi per a professionals

Premi de l'A. per la C. de M.: al Sr. Bartomeu Tortella, per una col·lecció de cactus.

Ciutat de Mallorca, 15 de maig de 1932. Per acord del Jurat qualificador. Concepció Riera, Presidenta; Josep Costa, Secretari.

A l'èxit de l'Exposició contribuïren amb la seva aportació fora de concurs el floricultor, Sr. Jaume Carrió, i el Sr. Rafel Tortella, per encàrrec de l'Ajuntament, amb l'ornamentació del local.

CURSOS.—Ha continuat el curs de Folklore, a càrrec del Sr. Andreu Ferrer, amb l'explicació dels següents temes: "Història del Folklore", "Classificació o enquadrament del Folklore" i "Folklore infantil".

El pulcre poeta, Sr. Guillem Colom, ha començat el seu curset sobre "Literatura de Mallorca", del qual ha donat dues conferències desenrotllant el tema: "El Romanç català".

A ambdós cursos ha assistit nombrosa concurrència que ha premiat els treballs dels conferenciants amb justos aplaudiments.

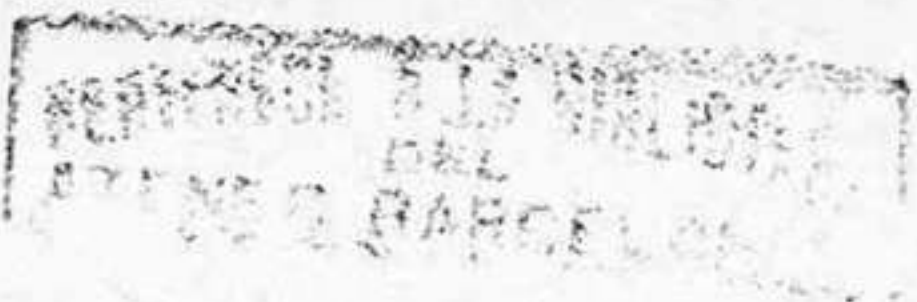
COMUNICACIONS TRAMESES.—S'ha cursat un ofici a l'Ajuntament de Ciutat en protesta de l'acord de retirar del saló de sessions la galeria de fills il·lustres.

CENTENARI DE GOETHE.—S'han ultimat els detalls per la representació de "Ifigènia a Taurida" en el teatre romà d'Alcúdia.

Aquesta sessió d'art ha estat encomenada a la cèlebre companyia *amateur* "Belluguet", de Barcelona. Pot dir-se sense exagerar que es tracta de la millor agrupació teatral d'Europa, puix que l'any 1930, en ocasió de celebrar la "Federació Internacional de Societats de Teatre Amateur" el seu Congrés i concurs a Lieja, la companyia "Belluguet"—única de diferenta parla—hi fou oficialment invitada, guanyà el "Grand Prix Herman van Aerschot" i per aclamació fou escollida per repetir la representació en la funció de gala que cloïa el Congrés.

No dubtam que cap dels nostres associats no deixarà d'assistir a aquesta festa de l'esperit, de la qual se n'aniran donant detalls per la premsa diària.

E L S L L I B R E S

ROIG I LLOP, TOMÀS.—*Marta, la fatídica*.—Editorial Políglota.—Barcelona, 1932.—160 pp.

Dedicat a la penya de l'Hostal del Sol, acaba de posar-se a la venda aquest nou llibre, que suara ens ha delitat amb la seva lectura.

Tomàs Roig i Llop no és cap autor novell perquè n'haguem de fer la seva presentació als nostres lectors. Prou conegut en el camp de la literatura catalana i elogiat de la crítica per la publicació de les seves obres: "Facècies", "El Butxí" i "La Noia de bronze", acaba d'oferir-nos la darrera manifestació de les seves activitats, "Marta, la fatídica". De fa anys, és col·laborador del nostre "Almanac de les Lletres" i aquesta Revista s'honora també amb la seva signatura.

L'índex d'aquest llibre recent es nodreix amb nou treballs: *Marta, la fatídica*; *Janet i els altres dos*; *El pudor*; *Les cadenes invisibles*; *L'ascensió de Lena*; *L'aranyeta*; *La confidència*; *La tendresa*; i *La consciència*.

¿Contes, novel·les curtes? Això és el que constitueix el conjunt de l'obra, en la qual, i per sobre de cada un dels assumptes tractats, hi sura la distinció de forma, que és la característica més remarcable de l'autor.

En "Marta, la fatídica", hi ha, a més de molta lluminositat i descripció, amara de sentiment, una gran riquesa de lèxic, sense que això vulgui dir que l'autor hagi esforçat la seva ploma per obtenir aquest efectisme, ans al contrari, la riquesa de llengua hi flueix amb tota facilitat, dúctil, suau i senzillament.

Roig i Llop se'ns presenta com un observador penetrant i agut, i els problemes sentimentals que tracta, amb tota diversitat, en el conjunt de l'obra, estan ben estudiats i són ben sentits.

Entre els diversos treballs que conté el llibre, seria ben difícil de fer-ne una selecció, però nosaltres no ens sabem substreure de citar-ne tres, que ens han emocionat profundament: "Janet i els altres dos", "L'ascensió de Lena" i "La confidència". Els dos primers, extracte de novel·la, que podrien ésser tractats amb molta més extensió sense que perdessin interès en la trama; i el tercer, peça dialogada d'una gran frescor, i d'una realitat i sentiment ben atractius.—E. S.

L E S A R T S

EXPOSICIONS

ARTHUR E. MIDDLEHURST

No estam acostumats que se'ns mostrin d'antuvi els projectes de construccions que volen erigir els particulars o empreses en els diversos endrets de la nostra illa. Quan ens veim en el cas de fer-ne una crítica, la construcció està consumada, i si aquesta és lletja o inconvenient ja no som a temps sinó a lamentacions infructuoses. Per això és digna d'elogi l'actitud dels iniciadors de la urbanització de la zona "L'Avançada", que comprèn la costa de la Fortalesa de Pollença que mira a ponent, en exposar a les Galeries Costa els projectes dels xalets que s'hi proposen construir.

La distribució de solars i els projectes dels xalets són del delicat artista Arthur E. Middlehurst, A. I. A. (*American Institute of Architects*).

Middlehurst és un admirador de Mallorca, de la qual n'ha copsat l'íntima bellesa. Fa anys vingué a la nostra illa, després d'intervenir en els notabilíssims treballs de la decoració interior de l'edifici de la Telefònica de Madrid. Estudià la nostra arquitectura rural; destre en la tècnica de l'aquarella, ha interpretat molts aspectes dels barris característics de la ciutat vella; darrerament, ens brindà una exposició de pintures a l'oli (marines i paisatges) on feia lliscar la seva fina sensibilitat.

Celebram ara que en l'avinentsa d'urbanitzar aquesta llengua de la costa pollencina hagi pogut lluir l'amic Middlehurst la seva habilitat de projectista.

Els catorze xalets que presenta juguen amb variacions gracioses dels nostres temes arquitectònics tradicionals, amarats, tal vegada, de certs matisos d'alcúrnica moresca que se li han contagiats durant els seus viatges per Alger, Tetuan, Xauen, etc.

Hem tengut lleguda d'examinar les plantes i la correlació de nivells en què disposa els diferents cossos de les construccions, adaptats, amb gran instint d'economia i d'estètica, a l'accentuada pendent dels solars. Aquesta correlació de nivells dóna lloc a encertades escalinates exteriors i a passos esgraonats interiors que, de construir-se sense intrusions vulgars, representarien un cabal d'intimitats que reforçarien encara el mèrit que es trasllueix pels dibuixos i colorides perspectives.—G. F.

EXPOSICIÓ COL·LECTIVA D'ARTISTES TERRASSENCS

Terrassa és terra de pintors. Els seus paisatges i la seva llum conviden a la contemplació. L'apreciació dels seus encants es concreta en la pintura. I les que ens mostren els seus nadius conserven el contacte de les impressions del natural (de la pròpia comarca i de les veïnes) saturades de co-

neixements de modernes tècniques. Assoleixen una ponderació que deixa traslluir els temperaments peculiars dels artistes en obres equilibrades, igualment apartades de la mecànica reproducció que de l'esnobisme. Celebrem aquesta general coincidència que remarca el caràcter regional del conjunt; són artistes que en honorar la seva terra s'honoren ells mateixos.

El nombre important d'expositors ens priva de dedicar-los l'extens estudi que mereixen. Recordam: *Sant Pere*, agrupació de casals de càlid ambient, de Ramon Cortès; *Recó de Pollença*, d'harmonios colorit, de Isidre Odena; *Carrer de Rubí*, de Jaume Pla, que insinua tendències de la pintura belga; *Migdia*, finament entonat, de Salvador Serra; *Poble de Talamanca*, visió distingida, de Miquel Pujadas; *Paisatge de Montserrat*, que una original factura dota de gran relleu, de J. Soler Differt; *Paisatge del Vallès*, notori per la transparència de l'atmosfera, de Joaquim Vancells; *Paisatge*, magistral, de Tomàs Viver; *Bodegó*, de Rafael Benet, obra de qualitat i distinció; *El repòs de la fàbrica*, de Joan Duch; paisatges interessants d'Emili Armengol, Ramon Camí, Miquel Costa, Pere Costa, A. Marinello, Josep Rigol; *Bodegó*, de J. Vancells Barba; i *Retrat*, de Ramon Roig.

Cèsar Cabanes, amb la ponderació del mestre que sap expressar-se sense exageracions, presenta algunes delicioses escultures de tamany reduït, entre les que citarem: *Maternitat*, bella de forma i rica en sentiment, i *La Collita*, harmoniosa agrupació que en breu espai condensa vida, ritme i moviment; les acompanya *Figulina*, de gracioses ondulacions, de Josep Armengol.

HELENE D. MARGERIE

A l'esmentada exposició ha seguit la selecció de fotografies d'Helene D. de Margerie.

Dota als caps d'estudi d'insospitada expressió, remarcant-los en primer terme en fort contrast damunt fons obscurs; i a les natures mortes, de moderna exquisidesa. En el present cas, és un vertader encert el rètol "exposició de fotografies d'art".—B. B. C.

CONCERTS

CAPELLA CLÀSSICA DE MALLORCA—ARTUR RUBINSTEIN

La segona de les sessions dels Festivals Chopin d'aquest any tengué lloc el 5 d'aquest mes, dia de l'Ascensió, a les 4, a la Cartoixa de Valldemossa, amb assistència de nombrós auditori i presidida per l'Excm. Sr. Joan Manent, per expressa delegació de l'Excm. Sr. President de la República i altres principals autoritats civils i militars que l'acompanyaven.

Tenint en compte la solemnitat i significació de la diada, no debades podia escollir-la més adequada Mn. Joan M.ª Thomàs, per fer la presentació pública o, diríem, inauguració oficial de la seva "Capella Clàssica de Mallorca", ben convençut com estava que l'actuació d'ella podia dignament figurar compresa dintre del programa concebut per dita segona festa chopiniana.

I en bona hora podem dir que Mn. Tomàs no anava desencertat, en donar a conèixer, en les presents circumstàncies, una de les empreses que requereix el més intens esforç d'abnegació i d'apostolat, com és la formació

artística d'una massa coral composta d'elements, en la seva majoria desprovists dels principis tècnics rudimentaris de l'art de la música polifònica per excel·lència.

A l'encert tengut en escollir aquesta oportunitat per fer la seva naixença l'entitat coral mentada, es pot afegir el de l'elecció de les obres preparades, totes elles interessantíssimes, quasi bé ignorades les dels autors antics espanyols Victoria i Guerrero, i en primera audició les dels seus contemporanis polonesos, Gorczycki, Rozycki i Szamotul, circumstància que per ella mateixa posa de relleu el bon gust i vasta cultura musical del seu mestre i inspirador Mn. Thomàs.

Amb l'*Hosanna en les altures!*, de Gorczycki, salutació expressiva i adequada per un bon començament, la Capella Clàssica va iniciar la sessió. Cantada que fou la tal majestuosa escomesa, es va poder donar compte que es tractava d'un conjunt molt ben disciplinat i amb l'equilibri i justa sonoritat entre les diferents cordes, sota una batuta experta i ben moguda. Era, doncs, precís esperar una primera part de programa vertaderament admirable, com així va resultar després d'interpretades la pàgina sublim *Caligaverunt oculi mei*, de Victoria, l'*Himne per un màrtir polonès*, de Rozycki, la *Villanesca Espiritual*, de Guerrero, per la secció d'homes i que justament va merèixer ésser repetida, i com a final apropiat el gran *Psalm XXX*, de Szamotul.

Felicitem-nos, doncs, de comptar des d'aquesta memorable data, amb una nova agrupació disposta a treballar en pro de la nostra pròpia i ben desatesa cultura musical.

Després de breu descans, el delegat de l'Ambaixada de Polònia, Sr. Nieduszynski, va pronunciar un concís parlament, en el que glosà la venguda a Mallorca del seu compatriota Chopin, la seva permanència a Valldemossa i la seva tasca artística en ella realitzada, discurs que fou càlidament aplaudit.

I, com a final de festa, el gran pianista, Artur Rubinstein, consagrà la segona part a la memòria de l'homenatjat de la seva mateixa terra, interpretant, a més de quatre *Preludis* i dues *Mazurques*, la *Sonata en si menor* i la *Polonesa tràgica*, obres chopinanes que foren calurosament aplaudides amb tanta d'insistència que es va veure obligat a culminar amb la famosa *Marxa fúnebre* de la *Sonata en si bemoll*.—E. A.

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE MADRID

És una vertadera satisfacció veure com rebrota l'antic costum de fer venir orquestres cada temporada a Mallorca, per refrescar-nos el repertori ja conegut i donar-nos-en a conèixer de nou. Enguany, ha estat l'Orquestra Simfònica de Madrid la que ha inclòs la nostra ciutat en la seva *tournee*. Bé ens serà, doncs, permès que regraciem des d'aquí a totes les persones que han fet possible la seva venguda, entre les quals, pel seu treball desinteressat, cal citar els senyors Alzamora i Parietti, en primer terme.

Els concerts donats han estat tres, els dies 15, 16 i 17 d'aquest mes, tots ells al Teatre Principal, únic local de Palma amb condicions acústiques per audicions de categoria.

PRIMER CONCERT.—S'inicià el concert amb l'*Obertura dels Mestres Cantaires*, de Wagner. És una pàgina prou sabuda de tothom perquè n'hàgim de fer un elogi. Ens va provar que la Simfònica conserva la seva insuperable cohesió i excellent sonoritat, i que el Mtre. Arbós, gran director, segueix conduint la seva orquestra amb la brillantesa que li és habitual.

Tansman no pot agrair molt els llocs en què foren col·locades les seves obres. El primer dia, entre Wagner i Bach, i el segon, entre Corelli i Dukas, no quedaven massa ben enfocades en mig d'aquests quatre mestres. En la *Sonatina Transatlàntica*, ha volgut aprofitar l'ambient (i la moda) del jazz per fer una obra de més volada que les que ordinàriament s'executen amb aquest conjunt instrumental. ¿És estimable aquesta intenció o és millor deixar el jazz en el seu propi terreny? Veusaquí una pregunta difícil de respondre. Si cerquem exemples cap endarrera, trobaríem Chopin que eleva la *polonesa* de la seva humilitat. Però per això cal ésser un geni... De la *Sonatina*, el millor temps, pel nostre gust, fou l'*Espiritual i Blues*.

La transcripció que seguí d'una *Pasacaglia per a orgue*, de J. S. Bach, feta per a gran orquestra per Respighi, no ens va poder convèncer. Les sonoritats de l'orquestra moderna no escauen al pare de la música. Bach és massa gran perquè se'l pugui manejar impunement i amb el pecat porten la penitència aquells qui li gosen posar la mà damunt. Que es deixin les seves obres tal com les escriví, que prou bé estan, i que no s'intenti l'aventura de traduir-les.

Beethoven, amb la seva *Setena Simfonia*, omplia la part central del programa. No hem de pretendre descobrir ara la bellesa d'aquesta obra que mai no es marcirà. Direm solament que el Mtre. Arbós ens en donà una interpretació perfecta, claríssima, i que l'orquestra en la seva execució va sonar meravellosament.

Ibèria, de Debussy, executada en el mateix concert, és una *suite* deliciosa, plena dels matisos i subtiletes cars al seu autor. No és, ni pretén ésser, una música descriptiva, sinó evocadora de l'Espanya meridional, i l'oient s'ha de preguntar, després d'haver-la sentida—particularment el segon fragment, *Perfums de la nit*—, si en realitat Debussy no ha copsat millor que cap altre l'íntim sentit de l'ànima espanyola.

Clogué el concert la *Foneria d'acer (música de màquines)*, de Mosso- low. És una aparent troballa—deim aparent perquè ens evocà tot d'una la forja de l'espasa en el Sigfrid—amb un ritme endiablant que, ho confessem, se us emporta la primera vegada que l'oïu. Però no resisteix una segona audició. Arbós ho deu ben saber, puix que, en anunciar-ne l'execució fora de programa en el darrer concert, va remarcar per dues o tres vegades, com rentant-se'n les mans, que ho donava; novament, a prec del públic. De tot, no.

SEGON CONCERT.—Una *Sarabanda, giga i badinerie*, de Corelli, per a orquestra de corda, ens va permetre d'apreciar de nou el que ja ens era conegut, o siga que l'Orquestra Simfònica de Madrid compta amb un dels millors conjunts de corda del món, que si és difícil d'arribar a igualar, seria gairebé impossible de superar-lo en sonoritat i justesa.

Tansman estrenà a Espanya, dirigint-lo personalment, el seu *Triptic* per a instruments de corda. Si pel ropatge és l'antítesi de la *Sonatina* tocada la vetlla anterior, són ben parentes ambdues composicions quant a la importància que pren l'element rítmic sobre el melòdic. N'és una excepció el segon temps, *Largo*, el millor dels tres al nostre concepte.

Acabà la primera part amb *L'aprenent de bruiçot*, el bell poema simfònic de Dukas, que malgrat les modernes tendències musicals continua escoltant-se amb un viu interès.

La segona part estava dedicada a la *Sisena Simfonia (Patètica)*, de Txai- kowski, obra d'una buidor i pedanteria infinites que no comprenem com se li dona encara lloc ens els programes. Millor dit, sí que ho comprenem. La traça d'orquestrador de Txaiowski és innegable i en aquesta simfonia

la seva habilitat sembla encara superar-se. L'orquestra sona sempre bellíssimament, però cap idea no se'n destria de tota aquella ben equilibrada arquitectura instrumental. És, doncs, una peça de lluïment per a orquestra, i el Mtre. Arbós, en incloure-la segurament per aquesta raó en el programa, cau en un evident pecat de virtuosisme.

Dos fragments de la *Simfonia Sevillana*, de Turina, ens confirmaren la vàlua d'aquest compositor. Seguí la transcripció per a orquestra de *Triana*, d'Albéniz, feta per Arbós. Som decididament contraris a tals transcripcions, però si s'admeten com a lícites, considerant-les com una traducció a un llenguatge distint de l'original, hem de reconèixer el mèrit d'Arbós en fer l'adaptació de l'obra, pianística per damunt de tot, d'Albéniz.

Ravel, amb la seva *Rapsòdia Espanyola*, interessantíssima per les delicadeses d'orquestració que conté, va tancar el programa del segon concert que, a dir veritat, no fou massa elogiat per la concurrència.

Per regradar els aplaudiments del públic, el Mtre. Arbós donà fora de programa la *Cavalcada de les Walkyries*, tocada amb una brillantor que seduí l'auditori.

TERCER CONCERT.—Tot ell dedicat a compositors ibèrics, oferia un gran atractiu el programa de l'últim concert.

La primera part sencera l'ocupava la *Simfonieta en re major*, d'E. Halffter. Aquesta obra va ésser donada a conèixer a Palma l'any 1928 per l'Orquestra de Càmera d'Alacant, però després d'haver-la tornat a sentir avui per les hosts del Mtre. Arbós podem ben dir que no teníem noció del seu real valor. És un esforç classicitzant, però ben modern, graciosament reeixit en els tres primers temps; el darrer, *Allegro giocoso*, no ateny l'alçada dels restants, potser per haver volgut caminar l'autor per viaranys excessivament distanciats dels que segueixen els altres fragments.

Res no direm de la *suite* simfònica *Mallorca*, de Samper, que no siga confirmar el que escrivíem en aquesta revista quan s'estrenà l'any passat a Palma. Aquesta segona audició ens ha permès d'apreciar encara més la qualitat de la música de Samper, a l'ensem que les seves condicions com a director. Però ha estat també ocasió per fer la coneixença artística d'una excellent pianista mallorquina: la senyoreta Dolors Porta. La prova a què se sotmetia la jove pianista era ben seriosa. El piano en l'obra de Samper no és un instrument concertant, al qual l'orquestra pot quedar si tant es vol subordinada, sinó que és tractat com un instrument més en la massa orquestral, però que en constitueix, en molts passatges, el seu fonament. La novella concertista se sortí completament airosa de la seva comesa; interpretà la seva part amb tot l'aplom necessari i li donà tota l'expressió—una expressió ben personal—que l'obra requereix.

Les *Nits en els jardins d'Espanya*, de Falla, impressions simfòniques evocadores de festes i dolors, danses i misteris de la terra andalusa, obtengueren una meritíssima interpretació per part de l'orquestra i del pianista George Copeland. Un fragment simfònic d'Oscar Esplà, *El somni d'Eros*, llarg i no sempre interessant, i la transcripció d'Arbós de *Navarra*, l'obra pòstuma d'Albéniz, varen cloure aquesta sèrie de concerts.

L'auditori acomiadà el Mtre. Arbós i la seva orquestra amb una nutrida ovació, ben merescuda per la labor que realitzaren en aquests concerts, dels quals, en conjunt, caldrà guardar-ne un immillorable record.—E. P.

RECULLS DE FORA

Precedida i acompanyada d'una intensa i virulent campanya de premsa a Madrid i arreu d'Espanya, i de la cridòria dels elements més distints—units en un clam d'anti-Catalunya que recorda els temps lamentables i no oblidats encara de la campanya que precedí immediatament als desastres colonials espanyols—, començà dia 6 al Parlament la discussió de l'Estatut de Catalunya. Aquell dia parlà el President de la Comissió d'Estatuts, Sr. Lluís Bello, presentant el dictamen; el Sr. Miquel Maura, cap de la minoria conservadora de la República, impugnant la totalitat, i Lluís Companys en defensa.

La discussió, que alterna amb la del projecte de Reforma Agrària, començada dia 10, fou represa dia 12 amb un discurs d'oposició del civilista i catedràtic J. Sánchez Román; en la mateixa sessió parlaren a favor el Sr. Castelao, autonomista gallec, i el Sr. Alonso de Armiño. En sessions posteriors parlaren el Srs. R. d'Abadal, Campalans, Bello, i J. Ortega Gasset (dia 13); Xirau Palau (A.), Nicolau d'Olwer, Franchi (federal), i García Gallego (dia 19); Hurtado, Lerroux (dia 20); Lara, Pi Arsuaga, Jiménez, Jaén, Martínez de Velazco (agrari), Ossorio y Gallardo (dia 26), Royo Villanova, Aguirre (nacionalista basc), Sánchez Román, per rectificar, i el cap del Govern Sr. Azaña, (dia 27).

Amb el discurs d'aquest darrer, parlant en nom del Govern i de la majoria sembla encarrilada la solució del problema de l'Estatut català i orientada per nous viaranys descentralitzadors la constitució i marxa política d'Espanya.

* * *

El capvespre de dia 6, mentre era en visita a l'Exposició del Llibre el President de la República Francesa, Mr. Paul Doumer, un desconegut intrús, que resultà ésser un tal Gugulov, exiliat rus, li disparà cinc tirs de resultes dels quals l'ancià President moria a la matinada següent.

La nova del criminal atemptat, els mòbils del qual són encara incògnits, corregué aviat per tot el món civilitzat que s'associà al dol de França. El dia 10 es reuní a Versalles l'Assemblea Nacional, de la que sortí elegit President de la República Mr. Albert Lebrun, President que era del Senat, per 639 vots entre 826 congressistes votants.

* * *

Malgrat la commoció produïda per la tràgica mort del President Doumer, no s'ajornà la segona volta de les eleccions generals franceses que es celebrà dia 8, i el resultat de la qual confirmà l'avenç de les esquerres iniciat el 1.er de maig en la primera volta. Definitivament, la Cambra queda formada així: Conservadors, 5; Unió Republicana Democràtica (Marin), 76; Republicans Independents, 28; Republicans d'Esquerra (Tardieu), 72; Demò-

crates populars, 16; Radicals Independents, 61; Radicals Socialistes (Herriot), 156; Socialistes Independents, 36; Socialistes unificats (Blum), 129; Socialistes comunistes, 11; Comunistes, 12.

* * *

Dia 15, fou assassinat també el Cap del Govern japonès Sr. Inukai. Amb aquest motiu s'ha remogut força a aquell llunyà país la influència militarista pesant sobre la política. De resultes del crim, es formà un Gabinet Nacional.

* * *

El diumenge 15, tengué lloc la represa de les festes anyals de l'Institut d'Estudis Catalans, que es celebrà enguany en una de les grans sales del fins ara Hospital de la Santa Creu, antic edifici destinat a donar cabuda en breu terme a totes les dependències i Biblioteca del dit Institut.

En el dit acte solemne, que congregà la representació selecta de la vida cultural, acadèmica i artística de Catalunya, el Secretari General senyor Ramon d'Alós llegí la Memòria dels treballs realitzats durant el curs 1931-32. El Sr. Jaume Massó i Torrents, inspector de la Biblioteca, llegí un breu resum de les millores, adquisicions i serveis prestats per aquella durant el curs. A continuació, foren repartits els següents premis atorgats per l'Institut:

El de Filologia, atorgat al Sr. Joan Amades, pel seu treball "Llenguatge dels pastors"; el del Concurs de Museus, atorgat a Mn. Eduard Junyent, pel seu "Catàleg dels hostiaris i neulers del Museu Episcopal de Vich", i el del Concurs d'Arxius, atorgat al Sr. Frederic Gómez, per l'Ordenació del fons notarial de l'Arxiu històric de Cervera, inventari dels manuals i catàleg dels notaris i llurs signatures. D'aquest mateix concurs, fou atorgat un accèssit al Sr. Lluís Feliu, per la seva ordenació de l'Arxiu notarial de Vilafranca del Penedès i Ordenació i catalogació dels Arxius del monestir de Santa Anna de Barcelona i Santa Eulàlia del Camp.

El discurs reglamenrari anà a càrrec del Membre de l'Institut, recentment elegit, Carles Riba. I va fer el resum de l'acte, com a President de torn, el Sr. Pompeu Fabra.

* * *

Ajornats pel segon diumenge, per coincidir el primer amb la Festa del Treball, es celebraren com cada any els Jocs Florals de Barcelona, els 75^è. de la seva restauració. S'havien rebut 286 composicions. Obtengué la flor natural la Sra. Roser Matheu de Gallardo, filla del Mestre en Gai Saber, Francesc Matheu, qui nomenà reina de la festa a la Sra. Josefina Mataró de Cunill. L'Englantina no s'adjudicà.

La Viola d'Argent fou obtenguda per Domènec Perramon. Tampoc no s'adjudicà la Copa Artística a la prosa, ni el premi Dolors Moncerdà. El premi Fasthenrath és donat a *Camí de la Font*, de Joan M.ª Guasch i el premi Concepció Rabell, al Sr. Alexandre Font per *Tres Narracions*.

El discurs presidencial va estar a càrrec del veterà escriptor Sr. Ferran Aguiló. I del de gràcies se n'encarregà, amb paraules plenes de cordialitat i comprensió, dites en català correcte, el poeta i crític castellà, Enric Díaz Canedo.

La intervenció mallorquina es limità al segon accèssit a la Flor natural, obtengut pel Pare Rafel Ginart i Bauzà.

* * *

En el mateix acte dels Jocs florals, es donà compte de la instauració, pel Sr. Cambó, en ocasió del centenari de l'“Oda a la Pàtria” de B. C. Aribau, d'un nou premi anyal de 2500 pessetes, que s'adjudicarà en 1933 a la millor obra dramàtica, inèdita o publicada, d'assumpte o argument d'història de Catalunya, anterior al segle XIX. En 1934, serà dit premi adjudicat a la millor novel·la, també publicada o inèdita, i de tema d'història catalana anterior al mateix segle. I així en anys veniders, alternant l'obra dramàtica amb la novel·la.

* * *

Ha estat adquirit per l'agrupament polític de recent creació “Unió Democràtica de Catalunya”, el diari barceloni de la nit “La Nau”, portant-veu fins suara d'ideals esquerrans, que passa així a ésser-ho de forces de dreta, limitant, per això, la qualificació a l'aspecte confessional.

* * *

Dia 8, tengué lloc a Madrid la solemnitat acadèmica de l'ingrés del President de la República, Sr. Alcalá-Zamora, a l'Acadèmia Espanyola de la llengua. El nou acadèmic llegí el seus discurs d'entrada, sobre el tema: “Les idees de dret en l'antic teatre espanyol”, que fou contestat pel Director de l'Acadèmia, Sr. Ramon Menéndez Pidal.

* * *

L'Acadèmia Espanyola i de Ciències, la Societat d'autors, els Enginyers de Camins i el Banc d'Espanya, commemoraren suara el primer centenari de la interessant personalitat—matemàtic i literat—que fou don José Echegaray, autor dramàtic fecund del fi de segle espanyol. La commemoració d'aquest nom ha posat a l'atenció dels lectors de diaris, però no a la dels públics teatrals, l'autor de “El Gran Galeoto” i tantes d'altres obres que monopolitzaren un dia els cartells espanyols.

* * *

Al Palau d'Exposicions del Retiro, s'inaugurà dia 21 l'“Exposició Nacional de Belles Arts”, amb assistència del President de la República i un discurs del Ministre d'Instrucció.

A Barcelona s'ha inaugurat també l'Exposició de Primavera, integrada pel “Saló de Barcelona” i pel “Saló de Montjuïc”.

Al Círcol Artístic s'obrí una Exposició d'homenatge a la memòria de Rossinyol.

* * *

A Roma, s'ha celebrat aquest mes un primer Congrés Internacional d'aviadors transoceànics, clos dia 26.

* * *

A Alemanya, amb motiu de la commemoració del centenari goethià, han tengué lloc diverses exposicions. Així, a l'Acadèmia de Belles Arts de Berlín, una de “Goethe i el seu temps” i a la Biblioteca Nacional, una altra de “Goethe i la música” i al Gabinet d'Estampes, una altra de “Goethe i el seu entourage”; a les Galeries Pau Cassirer, una de l'“Art alemany

a l'època de Goethe", i als grans magatzems Kadewe, una de "Goethe i Berlín".

* * *

Al Pabelló Marsan, acaba d'obrir-se una Exposició retrospectiva de la Ceràmica francesa, que comprèn unes tres mil peces dels segles XVI a XIX, i forma un conjunt d'altíssim interès, intentat reunir ara per primera vegada.

* * *

L'Institut Courtauld, a la Universitat de Londres, ha estat afavorit per Sir Robert i Lady Witt amb el donatiu d'una col·lecció de més de 400.000 fotografies i reproduccions per mitjans mecànics de quadres i dibuixos europeus, acompanyada d'una donació en diners que permetrà d'augmentar aquella col·lecció en vint mil documents més per any, a fi de convertir-la en el Diccionari complet de les obres d'art europees de totes les èpoques, d'extraordinari interès per a la història de l'art.

* * *

Junt amb el centenari de la mort de Goethe, s'escau enguany el de la mort del novel·lista escocès Sir Walter Scott. Seria injust, avui que presentem una invasió d'història en el camp de la literatura—Maurois, Ludwig, Strachey, Hackett i tants d'altres—, silenciar el record de l'autor tan conegut de l'"Ivanhoe", "Waverley", "L'Antiquari" i tantes d'altres obres amb les quals ingressà la història en la novella, des de l'edat mitjana, i en les pàgines de les quals legà al seu autor a la humanitat, com digué Menéndez y Pelayo, una mina d'honest i delitable passatemps.

* * *

El jove pianista mallorquí, Jaume Mas Porcel, fou presentat al públic barceloní per l'Institut d'Estudis Musicals, en la darrera sessió celebrada a l'Hotel Majestic. Executà els *Estudis simfònics, op. 13*, de Schumann, i altres obres de Bach, Bela Bartok, Mompou, Samper i Noguera. També donà a conèixer una obra pròpia, *Tonades i balls populars de Mallorca*, interessant tria de melodies populars, harmonitzades amb molta distinció i bon gust.

* * *

Llibres nous: F. Rosich Catalan: *L'Estranger*, novella;—P. Ignasi Casanovas: *Documents per a la Història Cultural de Catalunya en el segle XVIII*, nova sèrie de publicacions de la B. H. de la Biblioteca Balmes, el primer del qual està dedicat al Dr. Josep Finestres i de Monsalvo.—J. Vives Borrell: *La Pròdiga Emoció*, poesies.—Simona Gay: *Aigües Vives*, poesies (Edicions Occitània, París).—Carme Monturiol Puig: *Teresa o la vida amorosa d'una dona*.—Jaume Noguer-Moré: *Pre-Càncer* (Monografies Mèdiques, 54).

N O T I C I A R I

LÍNIA AÈRIA ENTRE MALLORCA I EL CONTINENT

L'Estat espanyol acaba de promulgar una llei per la que crea l'entitat mercantil "Líneas Aéreas Postales Españolas" amb diners de l'Estat i que s'encarregarà del tràfec aeri en les línies subvencionades. Una d'elles és la de Barcelona-Balears, de categoria mundial, servida per hidroavions "Dornier Wall" amb capacitat per a 12 viatgers i amb dos motors Hispano-Suïssa, 650 cv., cada un.

Inaugurat aquest servei, sortiran els hidros de les Balears el matí, i els ocupants podran arribar a Madrid el migdia i, contràriament, els viatgers que surtin de Madrid el matí arribaran aquí a les dues del capvespre. Per major seguretat, es bastirà a Barcelona un radio-goniòmetre i un altre a l'arxipèlag balear, en combinació amb la radio de Mahó.

UNA PROTESTA

Els veïns i artistes que sojornen al port de Pollença han protestat de l'explotació, demanada per una Societat privada, de la zona marítima d'aquella contrada, tan preferida dels turistes.

LA LLEI AGRÀRIA

La Cambra de Comerç ha adreçat una exposició al Ministre de Justícia, en resposta a la informació oberta tocant al projecte de llei sobre arrendaments urbans, en la que fa diverses consideracions, que posen de relleu la disconformitat amb el costum establert a Mallorca. Ja és ben hora que el Govern rompi amb l'uniformisme desgavellador, que secularment inspirà la legislació espanyola, com si els pobles ibèrics fossen racialment uns.

LES CÈDULES

La Comissió Gestora de la Diputació té acordat adherir-se a la instància adreçada per la Diputació d'Alacant al Ministre de la Governació en el sentit que la cèdula personal tengui caràcter de carnet d'identitat a la península ibèrica.

HOMENATGE A MN. SALES

L'entitat cultural "L'Arpa", d'Inca, ha publicat una circular per la que convida els amics i admiradors de Mn. Bernat Sales a un homenatge pòstum. Bé s'ho mereix el sacerdot organista que sabé atreure entorn de la seva humil persona l'admiració i l'afecte dels qui el tractaren i gaudiren de les magistrals interpretacions a l'orgue de composicions dels grans mestres i de les pròpies improvisacions, reveladores d'una ànima excelsa d'artista.

EL RELLOTGE DEL CONSULAT

Una volta totalment reformat, l'antic rellotge col·locat dalt la torre del Consulat ha començat a funcionar. Aquesta reforma, de tanta utilitat pel públic, singularment per la gent de mar, ha estat ben acollida. El que no ho és gens és el vestit de ciment armat amb què s'ha rodejat la torre.

ELS FILLS IL·LUSTRES

Complint un acord de l'Ajuntament, el Batle manà despenjar els retrats dels Fills Il·lustres per penjar-los al Castell de Bellver en una estança a posta.

LA SALA JOVELLANOS DEL CASTELL DE BELLVER

També s'hi inaugurarà una Sala Jovellanos a la mateixa cambra on sofri l'exili, venturós per Mallorca, aquell benemèrit patrici. A l'acte de la inauguració, féu un adequat parlament el regidor Sr. Gómez.

ROTARY CLUB

El Districte 60.e del Rotary Club Internacional celebrà la cinquena conferència a la nostra illa, on vengueren nombroses representacions de la Península, Toló, Oran i altres parts. L'acte inaugural tengué lloc a l'històric castell de Bellver i és feren parlaments. També fou ofert a la Ciutat el monument a Jovellanos, emplaçat dins el bosc, ofrena dels Clubs de Ciutat i Gijón. A Petra, tengué lloc l'acte d'ésser regalada la casa del missioner franciscà, Fra Juníper Serra, comprada pels rotaris, a la ciutat de San Francisco de Califòrnia, fundada pel l'illustre petrenc.

DE RE AGRÍCOLA

La ramaderia i avicultura eivissenques van tenint cada any gran desplegament. L'exportació d'aus de corral i de guardes és en nombre considerable, aquelles cap al mercat barceloní, el principal consumidor dels productes d'Eivissa, i aquestes cap als ports llevantins. Mallorca dona a l'illa germana un bon contingent de mules, no tan gros des que s'hi importà el cavall. La collita de civada és abundant.

EXPOSICIÓ DE FLORS I FRUITES

A Ciutat, la benemèrita "Associació per la Cultura de Mallorca" i a Sóller el "Foment de Cultura de la Dona" celebraren amb el ritual acostumat l'exposició de flors. De la de Ciutat se'n parla en la secció respectiva. A la de Sóller feren parlaments el Batle accidental i la presidenta i exquisida poetessa, Maria Mayol. El primer premi fou atorgat al jardiner Jaume Carrió per la varietat "Iris Druin" corresponent a la secció de roses; el de clavells al mateix expositor per la varietat "Aviador Lòriga" i així els restants.

L'exposició, que resultà un èxit, fou ben visitada.

L'ESTÀTUA DE RAMON LULL

Ha quedat restaurada l'estàtua de Ramon Lull, que s'aixeca davant l'Institut de 2.ª Ensenyança, decapitada els dies que seguiren a la proclamació de la República per unes mans iconoclastes, rebuig de la Ciutat. Al peu de l'estàtua, es feren breus parlaments en lloança de la iniciativa dels estudiants qui pagaren les despeses de la restauració, i per fer patent la necessitat d'una obra d'intensa cultura popular.

COLOMBÒFILES

Es féu un concurs colombòfil Palma-Eivissa, al qual prengueren part quinze concursants. S'amollaren els coloms missatgers a Santa Eulàlia d'Eivissa i resultà un acte emocionant i brillant el prendre el vol cap a Mallorca, en mig de vius aplaudiments del públic. El primer colom arribà al cap d'una hora, quaranta quatre minuts, sis segons. L'arribada a aquesta Ciutat de tots els coloms en esbart sencer, si bé inesperadament, donat l'estat atmosfèric, constituí un dels majors èxits per la Colombòfila mallorquina.

HOSTES DISTINGITS

Ha passat per Mallorca el Dr. Robert Brullman, de Munich, amb l'objecte d'estudiar les influències atmosfèriques en l'origen i desenrotlament del càncer.

També ha estat a la nostra illa el musicògraf català, mossèn Higiní Anglès.

EL FOGAR DEL SOLDAT

Aquesta novella institució de la República fou inaugurada a la caserna de Palma i emplaçada al primer pis, damunt la porta d'entrada. Dins l'ample estatge hi ha una biblioteca amb obres culturals, revistes i diaris, taules per llegir i escriure. Per esbargiment dels soldats, també es troben jocs de dominó, dames i altres. El de cartes resta vedat.

EL TRAJO TÍPIC A EIVISSA

Amb angoixa, els amics del tipisme local van notant que el trajo desapareix poc a poc. La causa principal està en el corrent d'emigració a Amèrica, on vesten a la moderna i en retornar a l'illa no cuiden de canviar-lo. Les dones fan el mateix.

Caldria a Mallorca i Eivissa fer una activa campanya per la conservació del trajo propi, com la féu, a Provença, Mistral.

UN MALLORQUÍ, ARTISTA DE LA PACIÈNCIA

El jove mallorquí, Ricard Ordines, ha regalat a Macià el seu meritísim treball d'escriptura a mà, el qual està fet damunt una fulla de paper de nou centímetres de llarg per set d'ample. Dins un espai tan reduït hi ha encabít el text sencer de l'Estatut de Catalunya, que conté quatre mil dues-cents cinquanta quatre paraules, de fàcil lectura, mitjançant un cristall d'augment. Emprà una quinzena d'hores. Els espanyols no podran queixar-se que els catalans demanen massa.

A més, en un gra d'arròs, ha escrit el Parenostre, Avemaria i Glòria, dada i firma, un total de 62 mots. Damunt un llumí, ha escrit la cançó "La Santa Espina".

EL NOTARIAT I L'ESTATUT

Un dels Collegis que propugnen encara per la centralització del Notariat, fa pena consignar-ho, és el de Mallorca.

Carles Soldevila, a aquest propòsit ha dit encertadament: "Tanmateix, si alguna institució no ha fet sinó perdre crèdit i utilitat sota la creixent absorció centrista, aquesta institució és la del Notariat. D'ésser uns consellers fidels i competents de les famílies, sota la influència de països on la contractació és escassa o nul·la, els notaris establerts a Catalunya han anat

esdevenint mers funcionaris, rodatges inerts i no sempre ben lubricats... És segur que la majoria dels signants del document pertanyen a aquesta noble mena d'homes que *suprimeixen* la realitat sempre que els fa nosa o que els obliga a qualsevol esforç. Llur fallera és de convertir els ciutadans en uns servidors mansuets de les castes burocràtiques i no les castes burocràtiques en servidors dignes i fidels dels ciutadans”.

NOU AJUNTAMENT

A l'entitat local menor d'Ariany li fou concedida personalitat pròpia; així, acaba de separar-se de l'Ajuntament de Petra i queda constituït en municipi independent.

Tant de bó ho vegem prest d'altres personalitats jurídiques, sotmeses fa segles a l'imperialisme foraster.

NUDISME

El turisme també té el seu caire flac. Molts d'estrangers sembla que ignoren allò que: *a terra que vas, usança que trobes*. També hi podrien entrar molts d'espanyols. La nostra premsa i el Governador han hagut de comentar els fets desagradables ocorreguts a Ciutat i a fora, motivats per la presència en públic de senyores vestides massa lleugerament. Naturalment, això ha ocasionat les naturals protestes i escàndols, puix ací no estam avesats a aqueixes exhibicions.

NADINE LANG

Dia 11, donà aquesta artista suïssa una sessió de danses al Teatre Principal, a benefici de l'hospital i com a prova de gratitud a Mallorca, on ha recobrat la salut.

Fou molt interessant la interpretació de les obres musicals, per bé que no varen ésser triades amb massa bon gust. Els figurins, dibuixats per Lene Schneider-Kainer, excel·lents.

CENTENARI DE GOETHE

Commemorant aquest centenari, el culte escriptor, Sr. Josep Ensenyat, donà una conferència en els salons del "Círculo Mallorquí" sobre el tema "Goethe i el Romanticisme".

Amb bells conceptes i gran facilitat de paraula, el conferenciant desenrotlà el tema tractat en un parlament que li valgué caluroses felicitacions. A continuació, foren cantats en català alguns *lieder* sobre lletres de Goethe.

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:

ANTONI SALVÀ I RIPOLL

ADMINISTRADOR:

JOAN I. VALENTI I MARROIG

Redacció i Administració: *Palacio*, 40, baixos. — Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes. — Trimestre, 3 ptes. — Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER. — SANT FRANCESC, 2 I 4. — PALMA DE MALLORCA